

СТАНОВИЩЕ

От проф.д.н. Анелия Янева,

Югозападен университет „Неофит Рилски“, Институт за изследване на изкуствата при
БАН

За присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

В професионално направление 8.3. – Музикално и танцово изкуство, докторска
програма „Хореография“

На докторанта **Марина Банкова**

С дисертация на тема **„ТАНЦОВИЯТ ФОЛКЛОР НА
БЕСАРАБСКИТЕ БЪЛГАРИ“**

научен ръководител проф. д-р Даниела Дженева

Докторантът Марина Банкова е зачислена на редовна докторантура със срок на обучение от 1.11.2015 до 1.11.2018 и отчислена с право на защита на 20.12.2018, а на 5.07.2023 дисертационният ѝ труд е обсъден и насочен към публична защита.

Марина Банкова е родена в Молдова, с професионална биография в Молдова и в България, което ѝ позволява да прави паралели и научни изследвания и в двете държави. Изучава български народни танци в Хореографското студио към Молдовската Филхармония, базирано в Музикално хореографското училище „Щефан Няга“ в Кишенев, а след дипломирането си е артист-балетист в Ансамбъла за български народни песни и танци към Молдовската Филхармония, филиал Тераклия. Висшето си образование получава в България – в АМТИИ-Пловдив, където защитава образователните степени „Бакалавър“ (1998) и „Магистър“ (1999) по специалност „Българска народна хореография“, като паралелно е и артист-балетист в Академичния ансамбъл към АМТИИ-Пловдив.

От 2002 Марина Банкова е ръководител и хореограф в Ансамбъл за български народни песни и танци „Родолубие“ в Тараклия, Молдова. Преподава и в Музикалния колеж „Щефан Няга“ в Кишенев, филиал „Твардица“ по дисциплините „Български народни танци“, „Класически танци“, „Танци на народите“ и „Хореографска композиция“ (2006-2017-2022). Педагог и ръководител е на Танцов ансамбъл „Бъдниче“ в Националния дворец на децата в София (2012-2017; 2022-2023).

Поставя „Шопска задявка“ (2008), „Бесарабски мотиви по български“ (2022) в Молдова; „Северняшка сюита“, „Шопски танц“, „Детски игри“, „Дайчово“ в ръководения от нея Танцов ансамбъл „Бъдниче“, а така също и „Кадрил“, „Тарантела“, „Гопак“ – в „Школа по танци на народите“ към Националния дворец на децата в София. Радва се на безрезервната обич на възпитаниците си, някои от които обучава още от детската градина.

След като е преминала през цялата палитра на артист, педагог, хореограф, Марина Банкова се ориентира към изследователска дейност.

Дисертационният ѝ труд – „**ТАНЦОВИЯТ ФОЛКЛОР НА БЕСАРАБСКИТЕ БЪЛГАРИ**“ - е на малко проучена тема. Състои се от увод, четири глави, заключение, приноси, поименен списък на информаторите и библиография с общ обем от 207 страници, от които 202 стр. основен текст. Библиографията наброява 62 книги на български, руски и на латиница; и архивни материали от Института за изследване на изкуствата при БАН.

Дисертационният труд е много добре структуриран – от общото към частното – от географско разположение и исторически сведения за бесарабските българи в Молдова, Тераклийски район (глава 2) към анализ на танцовия фолклор в градовете Тараклия и Твардица, както и в селата Кайраклия и Кортен (глава 3). По специално докторантката се спира на хора̀ и игри като „Три насреща“; „Алунелу“; „Кадънджа“, които са разпространени във всички селища на южна Молдова и цяла Бесарабия и тя ги възприема като интегриращ и диференциращ белег за местното българско население. Не са подминати наличната литература по темата (глава 1) и проучванията на други изследователи – Георги Янков, Райна Кацарова, Галин Георгиев, за да се стигне до основни изводи за стила и характера на танцовия фолклор, изпълняван от българите в Молдова и цяла Бесарабия (в края на глава 3). Последната глава (4) коментира поводи и място за танцуване като се спира на неделното хоро, вечерното хоро, събора, традиционните игри и хора̀ в семейната обредност и танцовия фолклор в календарната обредност. Направена е и периодизация на танцовия фолклор на бесарабските българи – преди и сега. Дисертацията издава много добро професионално познаване на изследвания материал, което дава основание напълно да се доверим на изводите на Марина Банкова относно съхранението и развитието на музикално-танцовия фолклор на бесарабските българи.

Сред приносите на дисертацията са и изведените сходства между традициите на бесарабските българи в Молдова и сходни такива в България (с аналогични примери от Тракия и Добруджа). Коментират се и нови хореографски постановки, базирани на самобитния танцов фолклор на бесарабските българи - например „Бесарабска сюита“, хореография Васил Радев; „Бесарабско хоро“, хореография Петър Димитров; „Бесарабски мотиви по български“, хореография Марина Банкова, които целят да популяризират и осмислят по нов начин танцовия фолклор на бесарабските българи.

Към финалните обобщаващи щрихи (в Заключението), бих отличила откритието, че *„Поколението на българите в Бесарабия, по-голямата част от чийто съзнателен живот е преминала през миналия век, не се припознава във фолклора, внесен от днешна България. Очаровани от песните и танца на Тракия, Добруджа, Пирин и други области в цялата им красота и богатство, които постепенно, но неотклонно прииждат от метрополията, българите от диаспората все пак не могат да потвърдят, че това е техният, т.е. „нашият“ фолклор.“* В тази посока бесарабските българи съхраняват по-стари фолклорни модели на хора̀ и игри и когато български танцови състави в Молдова, предлагат по-нови произведения, заимствали от разнообразния фолклор на днешна България, то бесарабските българи не ги разпознават като „свои, български“ – те определено предпочитат *„музикално-танцови произведения, базиращи се на фолклор от предците, живели вече в буджакските земи“*. Това напомня съпоставките между съвременен български език и старобългарски език. Но докторантката Марина Банкова успешно доказва този интересен феномен.

Авторефератът по смисъл и съдържание отговаря на написаното в дисертацията.

По темата на дисертацията има публикувани четири статии:

1. Банкова, М. (2017) Хорото като празнично веселие на бесарабските българи. /по материали от с. Кайраклия и гр. Тараклия, Молдова/ - В: Пролетни научни четения 2017, АМТИИ „Проф.Асен Диамандиев“– Пловдив, ISSN 1314-7005, с. 145-151.
2. Банкова, М. (2018) „Три насреща” – популярната игра на бесарабските българи. /по материали събрани от с. Кайраклия, гр. Тараклия и гр. Твардица, Молдова/. – В: Годишник 2018, АМТИИ „Проф.Асен Диамандиев“ – Пловдив, ISSN 1313-6526, с. 272- 283.
3. Банкова, М. (2022)Влияния при формирането на едно традиционно за българите в Молдова хоро. – В: Годишник 2022, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“– Пловдив, ISSN 1313-6526, с. 204- 212.
4. Банкова, М. (2022) Танцът като средство за самоопределяне на етническа принадлежност сред младите бесарабски българи. – В: Сборник материалов международного педагогического форума, „Актуальные вопросы и современные аспекты в системе образования”, Комрат – 2022, ISBN 978-9975-165-28-0, с.188 – 192.

Считам, че дисертацията на Марина Банкова е стойностна за запазването на знания за етнически групи, които в съвременното ни общество биха могли да се размият. Като анализира и систематизира хората и игрите на бесарабските българи в Молдова, съпоставяйки ги с музикално-танцовия фолклор на Молдова от една страна и на България от друга, дисертацията категорично доказва, че танците на бесарабските българи в Молдова се отличават от танците на българите в днешна България, но именно чрез своя фолклор нашите потомци в Южна Молдова се чувстват българи. Изведените взаимодействия между танцовия фолклор на бесарабските българи в Молдова и тези в днешна България са един от приносите на дисертацията, който успешно се вписва в мисията за осмисляне и популяризиране на българската култура и извън България.

Искам специално да поздравя научния ръководител проф. д-р Даниела Дженева за умелото водене на докторантката и за общите им успехи.

И убедено предлагам на високоуважаемото Научно жури да присъди на Марина Банкова образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 8.3. – Музикално и танцово изкуство.

18.09.2023

проф.д.н. Анелия Янева,
Югозападен университет „Неофит Рилски“,
Институт за изследване на изкуствата при БАН